

Herinneringen aan Joke Stemvers

Herinneringen van de Werkgroep Zand

In maart 1996 maakte ik kennis met het echtpaar Stemvers, Joke en Piet. Tientallen mensen waren naar de oprichtingsbijeenkomst gekomen van de GEA Werkgroep Zand in Concordia te Purmerend.

Het was meteen duidelijk dat het echtpaar al vaak bezig was geweest met het bemonsteren van zand: langs kusten, rivieroeveren en in vulkanische gebieden van Spanje en Frankrijk. Er was gedegen vooronderzoek gedaan en dat had grotendeels plaatsgevonden in hun caravan. Artikelen verschenen in het Gea-blad, geschreven door specialisten op het gebied van zand en met name de zware mineralen, zoals "Het zware zand van Ameland".

Geen flauwe notie had ik van wat er op tafel kwam. Kreten als zandpannen, zeven, microscopen, magneetscheiding vulden de middag en mijn hoofd. Zou ik deze kennis allemaal nodig hebben om zand te kunnen verzamelen? Ik had amper vijftig verschillende zanden! Toch trok ik de stoute schoenen aan en meldde me officieel aan.

"Op de kleintjes passen"

Piet en Joke hadden de vaart er in. Zo kwamen ze een keer met grote lampenkappen aanzetten, want daarmee was het goed pannen volgens het goudwasprincipe, waarbij de lichte korrels kwarts uit de pan geworpen worden door de draaiende bewegingen die er worden gemaakt. De zware korrels blijven achter, zoals o.a. magnetiet, ilmeniet, en granaat. Ook luidsprekermagneten kwamen op tafel voor de magneetscheiding en er kwam een zeefset op tafel om fracties te kunnen maken. Alle procedures werden aanschouwelijk gemaakt en om te leren pannen togen we naar het strand van Petten, waar toen regelmatig dikke lagen zwaar zand te vinden waren.

Naast de praktische leiding van Joke en Piet was er naast een paar deskundigen (geologen) een voorzitter, maar er moest ook een penningmeester komen. Een paar dagen na de oprichtingsvergadering werd ik gebeld door de voorzitter met de vraag of ik penningmeester zou willen zijn. Joke en Piet hadden gezegd dat het iemand moest zijn die goed met geld om kon gaan; iemand die "op de kleintjes" zou passen en zuinig zou zijn! Een huisvrouw bijvoorbeeld. Ik ging overstag, was huisvrouw, maar werkte ook, haalde mijn middenstandsvakken wat op en begon met de taak.

Vanaf dat moment groeide de verhouding met Joke en Piet en niet te vergeten de twee hondjes die ze hadden. Voorzitters kwamen en gingen en de derde voorzitter zou gebleven zijn als hij niet ongeneeslijk ziek was geweest. Een paar jaar later gaf hij aan dat hij de strijd ging verliezen en moest aftreden. Ik werd zijn opvolgster en er kwam een nieuwe penningmeester. Abrupt kwam aan mijn taak een einde in het najaar van 2017.

Engelengeduld

Joke nodigde mij en wat leden van de werkgroep uit om bij hen thuis de fijne kneepjes van het polarisatievak te leren. Steeds

De Werkgroep Zand kwam korte tijd bij elkaar in een zaaltje in het TNO-gebouw, waarvoor Joke, Piet en ik eerst een bezoek aan TNO gebracht hadden om nader kennis te maken met de directie. Foto: P. Klimmert.

weer uitleggen en praten over referentiekleuren, het reliëf, de analysator en polarisator, brekingsindex, gekruiste nicols etc. Een engelengeduld had Joke. Maar als dat op was kon je beter gaan! Zuchtend vertrok ik dan.

Ook was zij degene die mij vroeg of ik een artikeltje voor het Gea-blad wilde schrijven. Ze dacht dat ik dat als onderwijzersmens wel zou kunnen, en dus zei ik ja. Na wat losse artikeltjes en een vakantie in Hongarije belde Joke met het voorstel er een heel themanummer van te maken, waarin ik met anderen over mijn geologische ervaringen in Hongarije schreef. Een paar vergaderingen gingen er aan vooraf, bij mij thuis want dan was er iemand als mijn kinderen thuiskwamen. De kosten voor koffie en broodjes kun je declareren hoor, zei Joke.

Na het overlijden van Piet was het Joke die mij de slijpmachines van Piet aanbood. Het kon maar net in de auto of eigenlijk net niet en zij was ze lekker kwijt! Het was Joke die mij trouw een paar keer per jaar belde. Het laatste contact is ruim anderhalf jaar geleden geweest toen ze belde met de vraag of ik weer wilde gaan schrijven voor het blad. Door een drukke baan was dat er al jaren niet van gekomen. "Ik schrijf al voor Gea maar dan voor de website", zei ik. Haar antwoord was kordaat en adrem: "Dat moet je niet doen hoor, dat leest niemand. Bovendien krijg je per bladzijde een vergoeding en dat is niet zo voor de website!"

Met deze gevatte opmerking sluit ik dit stukje tekst af. Hartelijk, belangstellend, begrijpend, gastvrij, "Pietje precies", niet snel tevreden als het over het blad ging. Zo was Joke!

Mede namens de leden van het eerste uur,
Anneke de Jong
anneke-wgz@kpnmail.nl

In den beginne

Twintig jaar geleden, ik had net mijn bedrijf geregistreerd, sprak ik een collega-vormgever. "Henk, ik ben benaderd door een paar mensen en die hebben gevraagd of ik hun tijdschrift op wil maken. Het heeft iets met stenen te maken en die mensen zijn nogal veeleisend en ik heb er eigenlijk geen zin in. Jij hebt daar toch wel affiniteit mee?"

Ik had een paar jaar gewerkt op de studio van de RGD en later het NITG, dus ik nam deze opdracht graag over. Kort daarna maakte ik kennis met Joke, Piet en Bob. Er was direct een klik en die is altijd gebleven. Een paar keer per jaar 's avonds naar Leusden om de nieuwe editie door te nemen en dan was je niet binnen een half uurtje weer weg. Alle foto's en illustraties werden uitvoerig voorzien van tekst en uitleg. Het kwam ook voor dat Joke en Piet naar Zwabenburg kwamen, waar ik destijds mijn kantoor had. Ze maakten er telkens een dagje uit van. Eerst kwam Piet binnen met de hondemanden en de voer-/waterbakjes, gevolgd door Joke met de honden. Het zal niemand verbazen dat dit niet mijn meest productieve dagen waren. Eén van de eerste edities die ik maakte, viel samen met een andere grote opdracht. Ik slaakte een zucht van verlichting toen Joke en Piet op vakantie gingen. Ik had dus even respijt... dacht ik. Ik was nog niet bekend met de gedrevenheid van het echtpaar Stemvers. Vanuit Frankrijk kreeg ik een telefoontje; "Henk, we zijn morgen in Spanje. We hebben de eigenaar van de camping al ingelicht dat wij morgen aankomen en gevraagd of hij een fax heeft. Kan je morgen de proeven van de Gea faxen? Dan kunnen wij gaan corrigeren". En weg was de rust.

Henk van de Wall
henk@vandewallvormgeving.nl

"Een zeer onderhoudende gastvrouw"

In het begin van de jaren '90 kwam ik Joke Stemvers met haar man Piet voor het eerst tegen. Met een kennis ging ik mee naar Utrecht, naar de werkgroep optische petrologie. Joke en Piet maakten deel uit van deze werkgroep. Van Piet leerde ik dat het fotograferen van mineralen niet zo eenvoudig was. Joke probeerde me over te halen om wat voor het blad Gea te gaan schrijven. Na een paar jaar stopte ik met de optische petrologie en verwaterde het contact.

In 2015 werd ik lid van het hoofdbestuur en kwam ik opnieuw met Joke in contact. Ze was daar allereerst een vraagbaak voor vele vragen die je als nieuw bestuurslid hebt. Daarnaast een prettige collega, met veel kennis van zaken, precies als het om een juiste formulering ging. Regelmatig ging ik bij haar langs en bleek ze een goede en zeer onderhoudende gastvrouw. En ze was niet vergeten dat we elkaar kenden van de optische petrologie, want ik kreeg van haar een doos met slijpplaatjes. Tot het einde aan toe is Joke voor mij de moeder van de GEA gebleven, met een grote kennis van zaken, al had ze wel eens moeite als ze weer een 'seniorenmoment' had. Joke vergde veel van anderen en van haarzelf, maar alles wat ze deed was voor 'haar GEA'. Ik zal haar missen.

Rienk Arnoldus
secretaris@gea-geologie.nl

Goede herinneringen

In de relatief korte tijd dat ik voor GEA de donateursadministratie verzorgde, had ik regelmatig contact met het bestuur en daarmee ook met Joke.

Ze dwong mijn bewondering af voor de manier waarop ze steeds weer kans zag artikelen voor ons lijfblad over de meest uiteenlopende onderwerpen bij elkaar te brengen of zelf te schrijven. En dat altijd binnen de dwingende tijdslimiet van drie maanden, want Gea was niet alleen het 'kindje' van Joke, maar ook het tijdschrift waar veel van onze donateurs naar uitkeken of het nog niet op de mat lag.

Mijn contacten met Joke waren vanuit die functie zeer bescheiden maar ze verliepen altijd even prettig en ongecompliceerd. Ook deelde ik met haar de zorgen over het destijds nogal eens teruglopende donateursbestand, maar ook de complimenten die ik voor ons blad kreeg en die ik graag aan haar overbracht.

Zo heb ik goede herinneringen aan haar.

Kees Boer
cornelisboer@hetnet.nl

1977

De spreekbeurt

Mijn dochter moet een jaar of acht geweest zijn en vraag me niet waarom, maar op die leeftijd slaan de meest kinderen aan het verzamelen. Mijn moeder had enkele mineralen op de vensterbank liggen en Regina was gefascineerd door die 'glimmende stenen'. Op haar verjaardag kreeg ze van oma een kleine amethist en haar verzameling was geboren. Toen ze niet veel later de opdracht kreeg om een spreekbeurt te geven, was het onderwerp erg voor de hand liggend... mineralen. "Papa, u doet toch ook iets met mineralen?". "Nou, ik maak wel tijdschriften over mineralen, maar ik weet iemand die je veel beter kan helpen met je spreekbeurt".

Het weekend erop reden we van Hoofddorp naar Leusden, waar we werden opgewacht door Joke, Piet, de twee honden en een schaalte koekjes.

Regina nam plaats aan de grote tafel met haar schrijftje en pen in de aanslag. "Zo, dus jij wilt alles weten over mineralen voor je spreekbeurt?". "Ja, mineralen en edelstenen zijn echt cool en ik wil later ook geoloog worden!" De les kon beginnen. Regina begon driftig alles te noteren wat Joke haar vertelde. Joke was niet geheel bekend met het begrip 'Jip-en-Janneke-taal' en ik zag mijn dochter steeds verder onderuit zakken (en steeds minder noteren). Bijna vier uur later was het college voorbij en reden we weer naar huis. Regina keek wezenloos voor zich uit en pas op de A10 bij Amsterdam kwam ze weer een beetje tot leven. "Pap, dat was wel heel veel hè?". Ik kon dat alleen maar beamen. De spreekbeurt leverde haar een tien op, maar haar ambities heeft ze wel bijgesteld...

Henk van de Wall
henk@vandewallvormgeving.nl

Een bijzondere herinnering aan de "Moeder van GEA"

In 1971 richtten wij, Wim Vader, Henk Bijwaard en ik, de Kring Kennemerland op. Daarbij waren we vele jaren in beeld bij het bestuur van GEA op de GEA-beurzen in Marcanti, later de Hoeksteen en in het Sportcentrum van de UvA. Daar hadden wij al regelmatig een fijn contact met Joke! Wij noemden haar toen al "de Moeder van GEA". Met name de eerste beurzen, later de Geologische Evenementen, trokken onnoemelijk veel bezoekers: zo'n vijfduizend mensen trokken voorbij aan de tafels, ingericht met vooral eigen vondsten, op een wit tafellaken en... zonder eigen verlichting, vitrines of 'trappetjes', heel gewoon dus: de pure steen en het pure fossiel! De eerste beurzen, die in Frascati, kwamen zelfs op de televisie, in het NTS-Journaal! Echt de eerste beurs in Nederland!

We ontwikkelden daar een heel goed contact met Joke; zij kwam regelmatig aan de informatietafel, die wij met z'n drieën bemanden. Daar lagen onze eigen boeken ter inzage en ook onze eigen mineralen. Vooral ertsen die te maken hadden met ons werk bij de Hoogovens IJmuiden, het huidige Tata Steel. Zelf werkte ik daar van 1965 tot en met 2001. Zij vestigde de aandacht op de behoefte aan kopij voor ons Gea-blad en daar mocht ik diverse artikelen schrijven over ook weer vooral industrieel gebruikte mineralen. Daarin kwamen o.a. aan bod: fluoriet, pigmenten, zeldzame aarden en de historie van het ijzer maken. Daarbij was zij behoorlijk kritisch en daar leerde je weer heel veel van. Het ging in die artikelen over gebruik van mineralen in de metaalindustrie, als legeringselementen, bij Hoogovens in het bijzonder, van de zeldzame aarden en het gebruik als pigmenten in bijvoorbeeld glas en verf.

Zij was onvergetelijk, dat zeker, net als haar echtgenoot Piet, een gouden koppel!

Rob Meijer
rc.meijer@hccnet.nl

Joke in 2018.